

Др Драган Јовашевић,*
Редовни професор Правног факултета
Универзитета у Нишу

ПРЕГЛЕДНИ НАУЧНИ РАД
doi:10.5937/zrpfni1878169J

UDK: 343.224-053.6:343.24(497.11)

Раd примљен: 13.02.2018.

Раd прихваћен: 03.04.2018.

КАЗНА МАЛОЛЕТНИЧКОГ ЗАТВОРА Законодавство, теорија и пракса Србије

Апстракт: У систему кривичних санкција које надлежни судови изричу малолетним учиниоцима кривичних дела разликују се: 1) васпитне мере, 2) мере безбедности и 3) казна малолетничког затвора. Поред кривичних санкција, наше малолетничко кривично право на основу релевантних међународних стандарда предвиђа и алтернативне, диверзионе мере у виду васпитних налога. Васпитне мере су основна, најбројнија и најзначајнија врста малолетничких кривичних санкција. Оне се изричу редовно, по правилу, сваком малолетнику, и млађем и старијем, када су испуњени законом прописани услови. Слично, али никада самостално, према малолетницима се могу изрицати и све мере безбедности које уопште познаје наше кривично право, осим мере забране вршења позива, делатности и дужности.

Будући да и малолетници врше тешка кривична дела, често са елементима насиља и у континуитету, то сва савремена кривична законодавства, па и законодавство Србије предвиђају посебну врсту казне – казну малолетничког затвора. Поред ове казне, нека законодавства предвиђају и друге врсте казни које се могу изрећи малолетним учиниоцима кривичних дела. Казна малолетничког затвора је једина врста казне која се може изрећи малолетном учиниоцу кривичног дела у Србији. Она има елементе и репресије (јер се састоји у одузимању слободе за одређено време) и превенције (поправљање и преваспитање малолетника). Ова казна се изриче изузетно, само старијем малолетнику, који је учинио тешко кривично дело, ако се у конкретном случају сврха кривичног законодавства – заштита друштвених вредности – не може остварити применом васпитних мера. Суд у овом случају доноси пресуду којом изриче казну малолетничког затвора и одређује време њеног трајања од једне до пет, а изузетно до десет година.

Кључне речи: закон, малолетник, кривично дело, казна, кривица, затвор.

---

* jovas@prafak.ni.ac.rs

1. Увод

Малолетничко кривично право (Симовић, ет ал, 2013: 7–14) предвиђа три основне врсте кривичних санкција које се могу изрећи од стране суда малолетним учиниоцима кривичних дела, на начин, у поступку и под условима који су предвиђени законом. То су: а) васпитне мере, б) казна малолетничког затвора и в) мере безбедности. То су законом предвиђене мере друштвене реакције према малолетним учиниоцима кривичних дела које изриче виши (раније окружни) суд у циљу заштите друштва од криминалитета кроз васпитање, преваспитање и правилан развој малолетника.

Васпитне мере су основна врста малолетничких кривичних санкција, односно основне мере друштвене реакције на малолетнички криминалитет. Оне се изричу редовно, по правилу, уобичајено у законом предвиђеном судском поступку¹. Могу се изрећи свим малолетним учиниоцима кривичних дела (како млађим, тако и старијим малолетницима), а под одређеним условима и млађим пунолетним лицима. Смисао примене ових мера јесте да се малолетнику обезбеди приоритетно васпитање или тачније преваспитање (тзв. социјализација), уз што мање елемената принуде (Ђорђевић, Ђорђевић, 2016: 114–116).

Увођење васпитних мера у систем кривичног права прекинуло је дугу, вишевековну традицију искључивог кажњавања младих делинквената и деце, истина, редукованим казнама које су иначе изрицане и пунолетним (одраслим) учиниоцима кривичних дела. Тако, малолетници сада престају да буду „злочинци у малом“ и постају посебна категорија учинилаца кривичних дела. Супсидијарно, и то само изузетно када су испуњени законом предвиђени услови и када суд дође до уверења да се сврха малолетничких кривичних санкција не може остварити применом васпитних мера, суд може старијем малолетнику изрећи посебну врсту казне – казну малолетничког затвора. Но, ова се казна може изрећи само старијем малолетнику као учиниоцу тешког кривичног дела. Значи, казна малолетничког затвора се никада не изриче обавезно, не може се изрећи сваком малолетном лицу и не може се изрећи за свако учињено кривично дело.

---

1 Лицу које је у моменту извршења кривичног дела било млађе од 16 година могу се изрећи само васпитне мере без обзира што је у моменту доношења одлуке имао преко 16 година (решење Окружног суда у Пожаревцу Кж. 356/98 од 2. септембра 1998).

2. Примена казни према малолетним учиниоцима кривичних дела

Иако сва савремена кривична законодавства у систему кривичних санкција предвиђају више различитих васпитних мера које се примењују према малолетним учиниоцима кривичних дела, тиме ипак није искључена потреба за њиховим кажњавањем (Singer, 1998: 212–216). Уосталом, и сам историјски развој малолетничког кривичног права показује да су од најстаријих времена према малолетницима примењиване различите врсте и мере казни (Novoselec, 2004: 106–107). Таква је ситуација и данас. Те казне су у почетку биле исте оне које су закони прописивали према пунолетним лицима као учиниоцима кривичних дела, да би се тек касније, после доношења Наполеоновог Кривичног законика из 1810. године (и нарочито под утицајем социолошке школе кривичног права), према малолетницима примењивале посебне врсте казни које су специфичне само за ову категорију учинилаца кривичних дела (Мрвић Петровић, 2005: 185–188).

У систему савременог малолетничког кривичног права преовладавају два система кажњавања малолетних учинилаца кривичних дела (Чејовић, 2002: 559–563).

Према првом систему према малолетницима се за учињено кривично дело изричу казне које се иначе изричу и пунолетним лицима. При томе се „малолетнички узраст“ учиниоца дела цени као олакшавајућа или као ублажавајућа околност (додуше, факултативног карактера). Овакво решење данас усвајају кривична законодавства: Руске Федерације, Шведске, Норвешке и Украјине. Но, такво решење је познавало и наше раније кривично законодавство које је било у примени до 1959. године, када је новелиран Кривични законик ФНР Југославије из 1951. године.

Према другом систему према малолетницима се примењују посебне врсте казне – казна малолетничког затвора. Овакво је решење данас у примени у законодавству: Србије, Црне Горе, Македоније, Хрватске, Аустрије, Италије, Швајцарске, Немачке, Финске и Босне и Херцеговине.

Примена казни према малолетним учиниоцима кривичних дела је оправдана, правична и логична јер се и међу њима јављају лица која показују висок и континуиран степен васпитне запуштености, који често, обично у дужем временском периоду, у поврату врше тешка кривична дела, често са елементима насиља, са проузрокованим тешким последицама (Бабић, Марковић, 2008: 505–511). Тако данас бројна кривична законодавства познају у структури кривичних санкција којима се настоји постићи ефикасна, квалитетна и законита заштита и обезбеђење најзначајнијих друштвених добара и вредности и казну малолетничког затвора као

посебну врсту казне лишења слободе (Grozđanić, Škorić, 2009: 175). Истина, у теорији (Horvatić, 2003: 174) се могу наћи и таква схватања према којима постоји само једна казна затвора (као врста кривичне санкције) која се може јавити у више облика (форми) као што су: а) казна затвора, б) казна дуготрајног (или доживотног) затвора, в) казна „кућног“ затвора и г) казна малолетничког затвора (Selinšek, 2007: 264–266).

3. Казна малолетничког затвора

3.1. Изрицање казне малолетничког затвора

Малолетнички затвор је једина врста казне у систему малолетничких кривичних санкција у Републици Србији (чл. 28–38 Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица² – ЗОМУКД из 2005. године). То је посебна врста казне која се састоји у одузимању слободе кретања старијем малолетном учиниоцу тежег кривичног дела за у судској одлуци одређено време и његовом смештању у одређену установу (Стојановић, Перић, 1996: 51–55). По форми је то казна лишења слободе која је слична казни затвора коју суд изриче пунолетним учиниоцима кривичних дела. Али по садржини, карактеру и циљевима које треба да постигне, ова је казна блиска са васпитним мерама.

У Републици Србији казна малолетничког затвора је хибридна кривична санкција која је по својој форми казнена мера са израженим елементима репресије, али је по садржини, суштини и циљу који треба да оствари васпитна мера. У домаће кривично право је ова казна уведена новелом Кривичног законика ФНРЈ из 1959. године³ (иако је и пре тога под одређеним условима било могуће кажњавање чак и млађег малолетника). Ова казна се може изрећи ако су испуњена два основна услова из члана 28 ЗОМУКД (Мрвић Петровић, 2005 : 188) : а) субјективни услов – кривица старијег малолетника као учиниоца кривичног дела тј. лица које је у време извршења кривичног дела навршило шеснаест година, а није навршило осамнаест година (Horvatić, 2003 : 174) и б) објективни услов – извршење кривичног дела за које је у закону прописана казна затвора преко пет година.

Поред њих, потребно је испуњење и два допунска услова:

а) да висок степен кривице старијег малолетника са којим је извршио кривично дело не оправдава изрицање васпитне мере у конкретном случају.

---

2 „Службени гласник Републике Србије“, број 85/05.

3 „Службени лист ФНРЈ“, број 30/59.

То је степен кривице изнад уобичајеног, нормалног, просечног степена свесне и вољне управљености учиниоца према извршеном кривичном делу. Да ли постоји висок степен кривице старијег малолетника, представља фактичко питање које суд утврђује у сваком конкретном случају⁴ и

б) да због природе и тежине учињеног кривичног дела није оправдано изрећи васпитну меру. Тежина кривичног дела значи постојање јачег обима и већег интензитета повреде (а изузетно и конкретног угрожавања) заштићеног добра. То указује на обим и интензитет проузроковане последице кривичног дела. У судској пракси је овај услов утврђиван на следеће начине (Јовашевић, 2013: 118–121): „тешке последице“ дела не произилазе искључиво из таквих последица које су настале за оштећеног и његову имовину, већ и из остварених околности које им дају такав карактер (решење Врховног суда Србије Кжм. 20/94 од 27. маја 1994); при опредељењу да изрекне казну малолетничког затвора уместо васпитне заводске мере, суд треба да цени објективне услове за изрицање, тешке последице дела, личност малолетника, његов ранији живот и побуде из којих је дело извршио (пресуда Врховног суда Србије Кжм. 42/2000 од 5. септембра 2000). Али, ову околност треба ценити и у склопу врсте нападнутог добра и потребе друштва да обезбеди његову ефикасну и квалитетну заштиту, што указује на природу кривичног дела. У правној теорији је спорно како треба тумачити овај услов у случају „покушаног кривичног дела када последица дела по природи овог института изостаје“ (Стојановић, 2000: 354).

Допунски услови указују на изузетан карактер примене казне малолетничког затвора чак и у случају када су испуњени законом предвиђени услови. За изрицање казне малолетничког затвора потребна је и оцена суда, заснована на изведеним личним и материјалним изворима доказа, да у конкретном случају не би било оправдано изрећи васпитну меру. Значи, малолетнички затвор је казна супсидијарног карактера чија је примена увек факултативна. Када су испуњени законом предвиђени услови, суд старијем малолетнику одмерава казну малолетничког затвора у границама законом прописане казне за учињено кривично дело имајући у виду сврху малолетничког затвора и узимајући у обзир све околности (олакшавајуће и отежавајуће), а нарочито: а) степен зрелости малолетника и б) време које је потребно за његово васпитавање и стручно оспособљавање (члан 30 ЗОМУКД). При томе суд не може изрећи казну малолетничког затвора у трајању дужем од прописане казне за учињено

---

4 Битно смањење урачунљивости у време извршења кривичног дела искључује постојање високог степена кривице као једног од услова за изрицање казне малолетничког затвора (решење Врховног суда Србије Кжм. 72/95 од 22. августа 1995).

кривично дело, али он при томе није везан за најмању меру прописане казне – за посебни минимум (Јовашевић, 2011: 123–131).

3.2. Карактеристике казне малолетничког затвора

Основне карактеристике казне малолетничког затвора у домаћем кривичном праву јесу следеће (Lazarević, Vučković, Vučković, 2004: 246–250):

1) то је најтежа врста малолетничке кривичне санкције и једина врста казне која се може изрећи малолетном учиниоцу кривичног дела у Републици Србији, додуше са два ограничења: а) ова се казна не може изрећи сваком малолетнику (већ само старијем малолетнику – дакле, лицу узраста од 16 до 18 година у време извршења кривичног дела) и б) ова се казна не може изрећи за свако учињено кривично дело, већ само за теже дело за које је у закону прописана казна затвора преко пет година (Petrović, Jovašević, Ferhatović, 2016: 189–194),

2) то је санкција којом се остварују циљеви специјалне и генералне превенције, будући да се њеном применом врши појачани утицај на малолетног учиниоца да убудуће не врши кривична дела, као и на друге малолетнике да не врше кривична дела,

3) два су услова за изрицање малолетничког затвора: а) извршено кривично дело и б) кривица учиниоца испољена у високом степену. То је једина малолетничка санкција за чије изрицање је суд обавезан да утврђује постојање и степен кривице учиниоца (Јовашевић, Митровић, Икановић, 2017: 289–293),

4) казна малолетничког затвора се одмерава по посебним правилима, међу којима посебан значај имају субјективне околности везане за личност учиниоца и објективне околности везане за природу и тежину учињеног кривичног дела,

5) казна малолетничког затвора се изриче у трајању од шест месеци до пет година. Ова се казна увек изриче на пуне године и месеце. Но, поред овог општег максимума, Закон познаје још један максимум – од десет година. Малолетнички затвор у трајању до десет година се може изрећи у два случаја: а) када је учињено кривично дело за које је у закону прописана казна затвора од двадесет година или тежа казна и б) када су учињена у стицају најмање два кривична дела за која је у закону прописана казна затвора тежа од десет година. При томе је Закон поставио ограничење према коме се казна малолетничког затвора не може изрећи у трајању које је дуже од законом прописане казне затвора за учињено кривично дело,

б) за кривична дела у стицају⁵ малолетнички затвор се изриче по посебним правилима. То су следећа правила: а) ако старији малолетник учини више кривичних дела у стицају, а суд нађе да за свако кривично дело треба изрећи казну малолетничког затвора, одмериће по слободној оцени за сва дела у стицају једну казну малолетничког затвора у законом одређеним границама, б) ако суд нађе да за неко кривично дело у стицају које је учинио старији малолетник треба изрећи васпитну меру, а за неко дело казну малолетничког затвора, тада ће суд за сва дела у стицају изрећи само једну казну малолетничког затвора, в) ако суд за кривична дела у стицају утврди казну затвора и казну малолетничког затвора, тада изриче јединствену казну затвора сходно правилима за одмеравање казне за дела у стицају учињена од пунолетних лица (систем асперације – члан 60, став 4 Кривичног законика⁶) и г) ако суд нађе да за неко кривично дело у стицају треба изрећи васпитну меру, а за неко дело казну затвора, тада изриче само казну затвора. На исти начин суд поступа и када одмерава казну осуђеном лицу (ако се после изречене осуде утврди да је осуђени пре или после њеног изрицања извршио друго кривично дело),

7) казна малолетничког затвора не повлачи правне последице осуде које се састоје у забрани стицања одређених права (Карамитров, 1981: 176–178),

8) лице коме је изречена казна малолетничког затвора суд може условно отпустити са даљег издржавања казне под следећим условима (Јовашевић, 2016: 221–226): а) ако је малолетник издржао трећину изречене казне, али не пре него што је протекло шест месеци. Ово су знатно блажи услови за давање условног отпуста него што Кривични законик (после новеле из септембра 2009. године) тражи за давање условног отпуста осуђеном пунолетном лицу (када се захтева извршење најмање две трећине изречене казне) и б) ако се на основу постигнутог успеха у извршењу изречене казне малолетничког затвора може очекивати да ће се малолетник на слободи добро понашати и да неће вршити кривична дела. Уз дати условни отпуст суд може малолетнику да одреди и неку од мера појачаног надзора, уз могућност примене једне или више посебних обавеза. Овако дати условни отпуст се може опозвати из разлога, на начин и под условима као што се он опозива и у случају изречене казне затвора пунолетном учиниоцу кривичног дела (Радуловић, 2010: 89–93),

---

5 Изрицање казне малолетничког затвора применом одредаба о стицају као и за пунолетна лица, представља повреду кривичног закона (решење Врховног суда Србије Кжм. 524/97 од 14. новембра 1997).

6 „Службени гласник Републике Србије“, број 85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14 и 94/16.

9) застарелост извршења изречене казне малолетничког затвора наступа ако је протекло: а) десет година од осуде на малолетнички затвор у трајању преко пет година, б) пет година од осуде на малолетнички затвор у трајању преко три године и в) три године од осуде на малолетнички затвор у трајању до три године,

10) подаци о осуди на казну малолетничког затвора могу се дати само законом изричито одређеним органима и то: а) суду, јавном тужиоцу и органу унутрашњих послова у вези са кривичним поступком који се води против лица које је раније било осуђено, б) органу који учествује у поступку давања амнестије, помиловања, рехабилитације или одлучивања о престанку правних последица осуде, као и в) органима старатељства кад је то потребно за вршење послова из њихове надлежности,

11) ако за време трајања васпитне мере суд изрекне старијем малолетнику казну малолетничког затвора, у том случају васпитна мера престаје са извршењем када осуђени започне са издржавањем изречене казне. Ако пак за време трајања васпитне мере суд изрекне пунолетном лицу казну малолетничког затвора или казну затвора у трајању од најмање једне године, васпитна мера престаје када ово лице започне са издржавањем казне а, ако је изречена казна малолетничког затвора или затвора у краћем трајању, суд ће у пресуди одлучити да ли ће се после издржане казне наставити са извршењем васпитне мере или ће се потпуно обуставити њено извршење (Шкулић, 2011: 189–194),

12) лице коме је изречена казна малолетничког затвора не може за време њеног извршења да врши изборне функције у државним органима, органима територијалне аутономије, органима локалне самоуправе, органима управљања, пословодним органима или другим органима у предузећима или другим организацијама које послују државном имовином, односно организацијама којима је законом поверено вршење одређених јавних овлашћења,

13) евиденцију о изреченим казнама малолетничког затвора води виши суд који је судио у првом степену и

14) осуда на казну малолетничког затвора подлеже рехабилитацији (законској и судској) на исти начин, под истим условима и у идентичном поступку који су прописани за осуде пунолетног лица.

3.3. Извршење казне малолетничког затвора

Казна малолетничког затвора се извршава сходно одредбама чл. 137–145 ЗОМУКД у казнено-поправном заводу за малолетнике. Осуђена лица

казну издржавају заједно, а одвојено само када то захтева здравствено стање осуђеног или потреба осигурања безбедности и одржавања реда и дисциплине у казнено-поправном заводу. Казна изречена женским лицима се извршава у посебном одељењу казнено-поправног завода за жене.

У овим заводима осуђена малолетна лица могу да остану до навршене двадесет треће године живота. Ако до овог узраста лице не издржи изречену казну у потпуности (а не буде пуштено на условни отпуст), упућује се у казнено-поправни завод за пунолетна лица. Изузетно, осуђени старији малолетник који је у међувремену навршио двадесет три године живота може остати у казнено-поправном заводу за малолетнике у два случаја: а) ако је то потребно ради завршавања његовог школовања или стручног оспособљавања или б) ако му је до потпуног издржавања казне остало време до шест месеци, али најдуже до навршене двадесет пете године живота.

4. Примена казне малолетничког затвора у правосудној пракси

О ефикасности примене најтеже врсте малолетничких кривичних санкција – казне малолетничког затвора према малолетним учиниоцима кривичних дела у непосредној практичној примени најбоље говоре статистички подаци о врсти и мери изречених појединих врста санкција на подручју Републике Србије у периоду 2006–2016. године, а према званичним статистичким показатељима Републичког завода за статистику Републике Србије⁷. У периоду примене новог малолетничког кривичног законодавства у Србији до данас (2006–2016. године) анализирали смо врсту и меру изречених кривичних санкција према малолетним учиниоцима кривичних дела, а према различитим критеријумима. Ова анализа је подељена у неколико делова.

---

7 Билтен Републичког завода за статистику број 491, Београд, 2009; Билтен Републичког завода за статистику број 505, Београд, 2009; Билтен Републичког завода за статистику број 513, Београд, 2010; Билтен Републичког завода за статистику број 528, Београд, 2010; Билтен Републичког завода за статистику број 547, Београд, 2012; Билтен Републичког завода за статистику број 559, Београд, 2012; Билтен Републичког завода за статистику број 577, Београд, 2013; Билтен Републичког завода за статистику број 589, Београд, 2014; Билтен Републичког завода за статистику број 604, Београд, 2015; Билтен Републичког завода за статистику број 618, Београд, 2016. и Билтен Републичког завода за статистику број 630, Београд, 2016.

4.1. Регионална заступљеност изречених казни малолетног затвора

На првом месту смо анализирали обим и динамику примене појединих малолетничких кривичних санкција према регионалној заступљености у Републици Србији.

Табела 1. *Изречене малолетничке кривичне санкције за подручје Београда у периоду 2006–2016. године.*

Година	Укупно малолетника	Мал. затвор	%	Васпитне мере	%
2006.	402	4	0,99	398	99,00
2007.	243	0	0	243	100
2008.	444	5	1,13	439	98,87
2009.	273	4	1,47	269	98,53
2010.	201	1	0,50	200	99,50
2011.	343	4	1,17	339	98,83
2012.	427	0	0	427	100
2013.	405	2	0,49	403	99,51
2014.	313	1	0,32	312	99,68
2015.	278	2	0,72	276	99,28
2016.	249	3	1,20	246	98,80

Из наведених података о броју (обим и динамика) пријављених малолетних учинилаца кривичних дела, односно изреченим санкцијама (политика изрицања санкција од стране судова) према малолетницима у периоду 2006–2016. године на подручју Вишег суда у Београду можемо закључити следеће :

1) број пријављених малолетних учинилаца кривичних дела показује неједнаку расподељеност по посматраним годинама. Тако се он креће од 402 пријављена малолетника у току 2006. године, од када се бележи раст, на 444 пријављена лица у току 2008. године, да би после тога овај број пријављених малолетних учинилаца кривичних дела до краја посматраног периода опадао, тако да је најмањи број ових лица био евидентиран у току 2010. године – „свега“ 201 малолетно лице,

2) казна малолетничког затвора је према малолетним учиниоцима кривичних дела на подручју Београда у посматраном периоду изрицана симболично. Тако се број изречених казни према малолетницима (старијим малолетницима) кретао од минималних 0,32% у току 2014. године или 0,49% у току 2013. године до максималних 1,47% у току 2009. године или 1,20% у току последње посматране 2016. године. Интересантно је да ова казна није изречена ниједном у току 2007. и 2012. године и

3) васпитне мере су убедљиво најчешће изрицане малолетничке кривичне санкције (које се изричу и млађим и старијим малолетницима) на подручју Београда. У 100% случајева ове мере су изречене 2012. године, када су примењене према свих 427 пријављених малолетника, односно 2007. године, када су изречене у односу на сва 243 пријављена малолетника. Најмање је васпитних мера изречено 2009. године и то 98,53% или 2016. године – 98,80%.

Табела 2. *Изречене малолетничке кривичне санкције за подручје Војводине у периоду 2006–2016. године.*

Година	Укупно малолетника	Мал. затвор	%	Васпитне мере	%
2006.	442	9	2,04	433	97,96
2007.	655	4	0,61	651	99,39
2008.	722	3	0,42	719	99,58
2009.	655	0	0	655	100
2010.	558	0	0	558	100
2011.	702	1	0,14	701	99,86
2012.	615	1	0,16	614	99,84
2013.	919	2	0,22	917	99,78
2014.	825	2	0,24	823	99,76
2015.	749	3	0,40	746	99,60
2016.	864	0	0	864	100

Слична је ситуација и у погледу броја пријављених малолетних учинилаца кривичних дела, односно изречених санкција према малолетницима у периоду 2006–2016. године на подручју Војводине, где је, иначе, забележен и највећи број малолетника као учинилаца кривичних дела. Наведени подаци показују следеће:

1) број пријављених малолетних учинилаца кривичних дела показује неједнаку расподељеност по посматраним годинама. Тако се он креће од минимално пријављена 442 малолетника у току 2006. године (број је готово идентичан максималном броју малолетника као учинилаца кривичних дела у Београду, који је 2008. године износио 444 лица), од када се бележи константан раст до максималних 919 пријављених малолетника у току 2013. године или 864 пријављена малолетна учиниоца кривичних дела у току 2016. године,

2) казна малолетничког затвора је према малолетним учиниоцима кривичних дела и на подручју Војводине у посматраном периоду изрицана симболично. Тако се број изречених казни према старијим малолетницима кретао од минималних 0,14% у току 2011. године или 0,16% у току 2012. године до максимална 2,04% у току 2006. године, при чему треба истаћи да ова казна није изречена ниједном пријављеном малолетнику у току 2009, 2010. и 2016. године и

3) васпитне мере су најчешће изрицане малолетничке кривичне санкције и на подручју Војводине. У 100% случајева ове мере су изречене 2009. године, када су примењене према свих 655 пријављених малолетника, односно 2010. године, када су изречене у односу на свих 558 пријављених малолетника или 2016. године, када су изречене према сва 864 пријављена малолетна учиниоца кривичних дела. Најмање је васпитних мера изречено 2006. године и то у 97,96% пријављених случајева.

Табела 3. *Изречене малолетничке кривичне санкције за подручје Шумадије и Западне Србије у периоду 2006–2016. године.*

Година	Укупно малолетника	Мал. затвор	%	Васпитне мере	%
2006.					
2007.					
2008.					
2009.					
2010.	492	3	0,61	489	99,39
2011.	784	1	0,13	783	99,87
2012.	790	1	0,13	789	99,87
2013.	789	1	0,13	788	99,87
2014.	488	2	0,41	486	99,59
2015.	547	3	0,55	544	99,45
2016.	523	6	1,15	517	98,85

Из наведених података о пријављеним малолетним учиниоцима кривичних дела, односно врсти изречених кривичних санкција према малолетницима у периоду 2010–2016. године (јер подаци нису вођени за период 2006–2009) на подручју Шумадије и Западне Србије закључујемо следеће: 1) број пријављених малолетних учинилаца кривичних дела такође и у овом региону показује неједнаку расподељеност по посматраним годинама. Тако се он креће од минимално пријављена 492 малолетника у току 2010. године до максималног броја од 790 пријављених лица у току 2012. године или 789 лица у току 2013. године, од када бележи пад до краја посматраног периода, 2) казна малолетничког затвора је према малолетним учиниоцима кривичних дела у овом региону у посматраном периоду изрицана изузетно ретко. Тако се број изречених казни према малолетницима кретао од једне изречене казне у току 2011, 2012. и 2013. године, што је износило 0,13% пријављених малолетника, две изречене казне у току 2014. године или три изречене казне у току 2010. и 2015. године и 3) васпитне мере су најчешће изрицане малолетничке кривичне санкције и на подручју Шумадије и Западне Србије, где су у посматраном периоду изрицане од минималних 98,85% случајева у току 2016. године до 99,87% у току 2011, 2012. и 2013. године.

Табела 4. *Изречене малолетничке кривичне санкције за подручје Јужне и Источне Србије у периоду 2006–2016. године.*

Година	Укупно малолетника	Мал. затвор	%	Васпитне мере	%
2006.					
2007.					
2008.					
2009.					
2010.	389	1	0,26	388	99,74
2011.	461	7	1,52	454	98,48
2012.	470	0	0	470	100
2013.	535	3	0,56	532	99,44
2014.	408	1	0,25	407	99,75
2015.	352	1	0,28	351	99,72
2016.	396	0	0	396	100

И коначно подручје Јужне и Источне Србије пружа занимљиве податке о броју пријављених малолетника за различита кривична дела, те о врстама кривичних санкција које су према њима изрицали надлежни виши судови. Наиме, из наведених података у периоду 2010–2016. године закључујемо следеће: 1) број пријављених малолетних учинилаца кривичних дела се кретао од минималног броја од 389 малолетника у току 2010. године до максималног броја од 535 пријављена лица у току 2013. године, 2) казна малолетничког затвора је према малолетним учиниоцима кривичних дела у овом региону изузетно ретко изрицана, па се број изречених казни кретао од: ниједне изречене казне у току 2012. године (од 470 пријављених лица) и 2016. године (од 396 пријављених лица), док је ова казна само једном изрицана у току 2010, 2014. и 2015. године, а три пута само у току 2013. године. Најчешће је казна малолетничког затвора, и то седам пута, изречена у току 2011. године од укупно 461 пријављеног лица и 3) васпитне мере су и на овом подручју најчешће изрицане малолетничке кривичне санкције. Њихов удео у структури санкција према малолетницима се кретао од 100% у току 2012. и 2016. године до минималних 98,48% у току 2011. године.

4.2. Изречене казне малолетничког затвора за поједине врсте кривичних дела

Да би излагање о ефикасности у закону прописаних казни малолетничког затвора било потпуно, на овом месту ћемо анализирати врсте кривичних дела за које су уопште казне малолетничког затвора и изрицане у Републици Србији у периоду 2006–2016. године. Наиме, ове казне, као врста малолетничких кривичних санкција, најчешће су изрицане за кривична дела против: а) живота и тела, б) имовине, в) безбедности јавног саобраћаја и г) јавног реда и мира. При томе је уочљиво да су оне најчешће изрицане углавном за кривична дела са елементима насиља (осим када се ради о саобраћајним делима), а то су управо и кривична дела за која је у Законику прописана казна затвора преко пет година, што иначе представља формални услов, при дискреционом одлучивању суда, за изрицање ове казне.

4.2.1. Кривична дела против живота и тела

Прво ћемо анализирати политику изрицања малолетничких кривичних санкција за малолетнике као учиниоце кривичних дела против живота и тела (крвни деликти) уопште, а потом за следећа кривична дела: а) убиство и б) тешко убиство.

Табела 5. Изречене малолетничке кривичне санкције за кривична дела малолетника против живота и тела у периоду 2006–2016. године.

Година	Укупно крив. дела	Крив. дела против живота и тела	Казна мал. затвора	%	Васпитне мере	%
2006.	1.076	158	6	3,80	152	96,20
2007.	1.166	198	4	2,02	194	97,98
2008.	1.237	202	6	2,97	78	38,62
2009.	1.111	170	6	3,53	71	41,76
2010.	970	133	0	0	73	54,89
2011.	1.311	184	6	3,26	75	40,76
2012.	1.318	176	1	0,57	77	43,75
2013.	1.554	184	5	2,72	80	43,48
2014.	1.209	120	2	1,67	55	45,83
2015.	1.182	136	2	1,47	67	49,26
2016.	1.249	141	1	0,71	64	45,39

Криминалитет малолетника у периоду 2006–2016. године на подручју Републике Србије је био заступљен у релативно великој мери. Тај се број кретао до 1.076 пријављених малолетних учинилаца свих кривичних дела у току 2006. године од када расте, да би свој максимум достигао (а што произилази из табела 5–7) 2013. године са 1.554 пријављена малолетника, с изузетком 2010. године, када је забележен најмањи број малолетних учинилаца кривичних дела од 970 пријављених лица. У истом периоду је и висок удео малолетника као учинилаца кривичних дела против живота и тела (који се кретао од 10 до 15%), зависно од анализираних година. Тако се малолетници као учиниоци „крвних“ деликата јављају од минималних 120 пријављених лица у току 2014. године до максимална 184 лица у току 2011. и 2013. године, односно 198 малолетника у току 2007. године и највише 202 пријављена малолетника у току 2008. године.

Табела 6. Изречене малолетничке кривичне санкције за извршена кривична дела убиства од стране малолетника у периоду 2006–2016. године.

Година	Укупно крив. дела	Убиство	Казна мал. затвора	%	Васпитне мере	%
2006.	1.076	2	2	100	0	0
2007.	1.166	17	4	23,53	13	76,47
2008.	1.237	13	0	0	13	100

2009.	1.111	2	2	100	0	0
2010.	970	0	0	0	0	0
2011.	1.311	3	3	100	0	0
2012.	1.318	0	0	0	0	0
2013.	1.554	2	2	100	0	0
2014.	1.209	1	1	100	0	0
2015.	1.182	1	1	100	0	0
2016.	1.249	1	1	100	0	0

Табела 7. Изречене малолетничке кривичне санкције за извршена кривична дела тешког убиства од стране малолетника у периоду 2006–2016. године.

Година	Укупно крив. дела	Тешко убиство	Казна мал. затвора	%	Васпитне мере	%
2006.	1.076	8	6	75,00	2	25,00
2007.	1.166	1	1	100	0	0
2008.	1.237	1	1	100	0	0
2009.	1.111	4	4	100	0	0
2010.	970	0	0	0	0	0
2011.	1.311	1	1	100	0	0
2012.	1.318	0	0	0	0	0
2013.	1.554	3	3	100	0	0
2014.	1.209	0	0	0	0	0
2015.	1.182	1	0	0	0	0
2016.	1.249	1	0	0	1	100

За „крвне“ деликте уопште, што је изненађујуће јер се ради о тешким кривичним делима насиља против живота и тела других лица са запрећеним тешким казнама затвора, казна малолетничког затвора је изрицана ретко – од ниједне изречене казне у току 2010. године (од 970 пријављених лица), преко 0,57% у току 2012. године до максимална 3,53% (у току 2009. године од 170 пријављених малолетника) или 3,80% у току 2006. године (од 158 пријављених лица). За „крвне“ деликте и код малолетних лица су преовлађујуће врсте изречених кривичних санкција васпитне мере које су изрицане у прве две анализиране године у изузетно високом проценту од 96,20% у току 2006. године или 97,98% у току 2007. године, да би потом њихов удео пао чак и испод половине свих изречених

санкција у односу на број пријављених малолетника. Тако је минималан број васпитних мера изречен 2008. године – „само“ 38,62% или 2011. године – 40,76% до максималних 54,89% у току 2010. године.

У посматраном периоду малолетници су се ретко јављали као учиниоци кривичног дела убиства: ниједном у току 2010. и 2012. године, једном у току 2014, 2015. и 2016. године до максималних тринаест лица (од 1.237 пријављених малолетника) у току 2008. године или седамнаест пријављених лица (од укупног броја од 1.166 лица) у току 2007. године. Но, оно што изненађује јесте чињеница да осим 2007. године, када је казна малолетничког затвора изречена у 23,53% случаја, у свим осталим посматраним годинама су малолетним учиниоцима кривичног дела убиства изрицане искључиво казне малолетничког затвора. Готово је идентична ситуација и са малолетним учиниоцима кривичног дела тешког убиства, где се они ретко јављају као учиниоци: ниједном у току 2010, 2012. и 2014. године, једном у току 2007, 2008, 2011, 2015. и 2016. године до највише осам пута у току 2006. године. У свим посматраним годинама за ово најтеже кривично дело је свим пријављеним малолетницима изрицана једино казна малолетничког затвора, осим 2006. године, када је ова казна изречена у 75% случајева.

4.2.2. Имовинска кривична дела

У погледу структуре изречених кривичних санкција малолетним учиниоцима имовинских кривичних дела ситуација је у Србији у анализираном периоду нешто другачија. Док је број пријављених малолетних лица која су учинила „крвни“ деликт максимално 202 (2008. године), чињеница је да се малолетници чешће јављају као учиниоци кривичних дела против имовине од минималних 536 лица у току 2010. године (од 970 пријављених малолетника, што значи у око 60% случајева) до максимална 903 лица у току 2013. године (од укупно пријављених 1.554 лица, што указује да на имовинска кривична дела отпада 3/5 укупног криминалитета малолетника). О томе нам говоре подаци садржани у табелама 8–11, где смо анализирали обим и динамику следећих кривичних дела: а) тешке крађе, б) разбојничке крађе и в) разбојништва као најчешће извршаваних кривичних дела малолетника.

Табела 8. Изречене малолетничке кривичне санкције за кривична дела против имовине од стране малолетника у периоду 2006–2016. године.

Година	Укупно крив. дела	Крив. дела против имовине	Казна мал. затвора	%	Васпитне мере	%
2006.	1.076	667	8	1,20	659	98,80
2007.	1.166	708	22	3,11	686	96,89
2008.	1.,237	722	6	0,83	273	37,81
2009.	1.111	584	10	1,71	234	40,07
2010.	970	536	3	0,56	221	41,23
2011.	1.311	707	7	0,99	294	41,58
2012.	1.318	722	1	0,14	277	38,37
2013.	1.554	903	3	0,33	376	41,64
2014.	1.209	652	2	0,31	297	45,56
2015.	1.182	674	5	0,74	339	50,30
2016.	1.249	672	5	0,74	345	51,34

Табела 9. Изречене малолетничке кривичне санкције за извршена кривична дела тешке крађе од стране малолетника у периоду 2006–2016. године.

Година	Укупно крив. дела	Тешка крађа	Казна мал. затвора	%	Васпитне мере	%
2006.	1.076	224	1	0,45	223	99,55
2007.	1.166	325	14	4,31	311	95,69
2008.	1.,237	130	2	1,54	128	98,46
2009.	1.111	143	10	0,70	133	93,00
2010.	970	100	3	3	97	97,00
2011.	1.311	156	4	2,56	152	97,45
2012.	1.318	Нема података				
2013.	1.554	196	3	1,53	193	98,47
2014.	1.209	172	1	0,58	171	99,42
2015.	1.182	Нема података				
2016.	1.249	Нема података				

Из наведених статистичких показатеља произилази закључак да је казна малолетничког затвора ретко изрицана за имовинска кривична дела (од једне до десет осуда) или од 0,31% у току 2014. године до максималних 3,11% у току 2007. године, када су изречене чак 22 казне малолетничког затвора. И за имовинска кривична дела преовладавају васпитне мере према малолетницима у високом проценту од 98,80% у току 2006. године или 96,89% у току 2007. године, од када њихово изрицање бележи драстичан пад на „свега“ 37,81% у току 2008. године или 51,34% у току 2016. године.

Са изузетком 2012, 2015. и 2016. године, када нема података о извршеним кривичним делима тешке крађе од стране малолетника, ово су најчешће извршавана имовинска кривична дела од 100 пријављених малолетника у току 2010. године (од укупно 970 лица) до 196 лица у току 2013. године (од пријављена 1.554 лица). Иако се ради о тешком и често извршаваном кривичном делу малолетника, следи да им је и казна малолетничког затвора често изрицана од 0,45% у току 2006. године до максимална 3% у току 2010. године или чак 4,31% у току 2007. године. И васпитне мере су за ово дело најчешће изрицане кривичне санкције чији се удео кретао од 93% у току 2009. године до 99,55% у току 2006. године.

Табела 10. *Изречене малолетничке кривичне санкције за извршена кривична дела разбојничке крађе од стране малолетника у периоду 2006–2016. године.*

Година	Укупно крив. дела	Разбојничка крађа	Казна мал. затвора	%	Васпитне мере	%
2006.	1.076	0	0	0	0	0
2007.	1.166	1	0	0	1	100
2008.	1.237	0	0	0	0	0
2009.	1.111	0	0	0	0	0
2010.	970	0	0	0	0	0
2011.	1.311	0	0	0	0	0
2012.	1.318	0	0	0	0	0
2013.	1.554	0	0	0	0	0
2014.	1.209	0	0	0	0	0
2015.	1.182	2	0	0	2	100
2016.	1.249	57	0	0	57	100

Табела 11. Изречене малолетничке кривичне санкције за извршена кривична дела разбојништва од стране малолетника у периоду 2006–2016. године.

Година	Укупно крив. дела	Разбојништво	Казна мал. затвора	%	Васпитне мере	%
2006.	1.076	133	7	5,26	126	94,73
2007.	1.166	66	3	4,55	63	95,45
2008.	1,237	22	3	13,64	19	86,36
2009.	1.111	12	0	0	12	100
2010.	970	Нема података				
2011.	1.311	24	1	4,17	23	95,83
2012.	1.318	24	1	4,17	23	95,83
2013.	1.554	23	0	0	23	100
2014.	1.209	13	1	7,69	12	92,31
2015.	1.182	48	1	2,08	47	97,92
2016.	1.249	9	2	22,22	7	77,78

Иако у јавности преовладава мишљење да малолетници често врше имовинска кривична дела насиља, подаци о кривичном делу разбојничке крађе у посматраном периоду то демантују. Тако је ово кривично дело извршено од малолетника само у току 2015. године у два случаја (од 1.182 пријављена малолетника) или максимално у 57 случајева у току 2016. године (од 1.249 пријављених малолетника), при чему су у свим случајевима учиниоцима изречене васпитне мере. Но, такав се закључак не може извести када се ради о кривичном делу разбојништва које је најчешће извршавано прве две анализиране године: у току 2006. године од стране 133 малолетника или 2007. године од стране 66 малолетника, од када и број извршених ових кривичних дела бележи драстичан пад на 22 пријављена лица у току 2008. године до „свега“ девет пријављених лица у току 2016. године. За ово је кривично дело малолетницима казна малолетничког затвора изрицана од 2,08% у току 2015. године до 13,69% у току 2008. године или чак 22,22% у току 2016. године, с тим што 2009. и 2013. године није изречена ниједна казна ове врсте. И на крају, и за кривично дело разбојништва су васпитне мере најчешће изрицане кривичне санкције чији се удео кретао од 77,78% у току 2016. године до 86,36% у току 2008. године.

4.2.3. „Саобраћајна“ кривична дела

У одређеном уделу је казна малолетничког затвора у периоду 2006–2016. године изрицана малолетницима и за кривична дела против безбедности јавног саобраћаја од минималних 1,89% у току 2009. године (када је изречена једна казна у односу на 1.111 пријављено лице) до максималних 5,56% у току 2015. године, док у току 2008, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014. и 2016. године није изречена ниједна казна ове врсте, иако је у посматраним годинама пријављено од 970 до 1.554 малолетних учинилаца кривичних дела. И за ова кривична дела преовладавају васпитне мере у обиму од максимално 95,83% у току 2006. и 95,65% у току 2007. године до 30–60% изречених васпитних мера малолетним учиниоцима саобраћајних кривичних дела.

Табела 12. *Изречене малолетничке кривичне санкције за извршена кривична дела против безбедности јавног саобраћаја од стране малолетника у периоду 2006–2016. године.*

Година	Укупно крив. дела	Крив. дела против безб. јав. саобр.	Казна мал. затвора	%	Васпитне мере	%
2006.	1.076	48	2	4,17	46	95,83
2007.	1.166	46	2	4,35	44	95,65
2008.	1.237	51	0	0	29	56,86
2009.	1.111	53	1	1,89	31	58,49
2010.	970	34	0	0	21	61,76
2011.	1.311	52	0	0	25	48,08
2012.	1.318	43	0	0	23	53,49
2013.	1.554	62	0	0	23	37,10
2014.	1.209	28	0	0	14	50,00
2015.	1.182	18	1	5,56	9	50,00
2016.	1.249	16	0	0	5	31,25

Табела 13. *Изречене малолетничке кривичне санкције за кривична дела угрожавања јавног саобраћаја извршена од стране малолетника у периоду 2006–2016. године.*

Година	Укупно крив. дела	Угрожавање јавног саобраћаја	Казна мал. затвора	%	Васпитне мере	%
2006.	1.076	45	2	4,44	43	95,56
2007.	1.166	45	2	4,44	43	95,56
2008.	1.,237	29	0	0	29	100
2009.	1.111	32	1	3,13	31	96,88
2010.	970	21	0	0	21	100
2011.	1.311	0	0	0	0	0
2012.	1.318	23	0	0	23	100
2013.	1.554	0	0	0	0	0
2014.	1.209	0	0	0	0	0
2015.	1.182	10	1	10	9	90
2016.	1.249	0	0	0	0	0

Казна малолетничког затвора је изузетно ретко изрицана за најчешће саобраћајно кривично дело – угрожавање јавног саобраћаја. Тако је ова казна изречена само једном у току 2015. године (од десет пријављених лица) или у току 2009. године (од 32 пријављена малолетника), а два пута у току 2006. и 2007. године, док у осталим анализираним годинама ова најтежа казна за малолетнике није уопште изрицана. И код саобраћајних кривичних дела преовладавају васпитне мере.

4.2.4. Кривична дела против јавног реда и мира

Када се анализирају подаци о извршеним кривичним делима са елементима насиља, а против јавног реда и мира, уочава се веома мали број малолетника као њихових учинилаца. Тако су се од 1.000 до 1.500 кривичних дела, колико су, зависно од анализираних година вршили малолетници, само у малом броју јављала кривична дела против јавног реда и мира. Тај се број кретао од минималних 46 пријављених лица у току 2007. године до максималног 201 лица у току 2014. године. У посматраном периоду казна малолетничког затвора за ова кривична дела, најчешће са елементима насиља, изузетно је ретко изрицана: само једном у току 2015. и 2016. године и два пута у току 2007. године, док су осталих година учиниоцима ових дела искључиво изрицане васпитне мере.

И коначно, за кривично дело насилничко понашање, за које се у јавности сматра да га најчешће врше малолетници и то у групама, интересантно је указати на следеће две чињенице: а) ова се кривична дела изузетно ретко врше у односу на укупан криминалитет малолетника. Тај се број кретао од девет кривичних дела у току 2008. године до највише 68 дела која су пријављена у току 2015. године, док у току 2007. и 2014. године ово кривично дело уопште није евидентирано и б) за кривично дело насилничко понашање малолетницима су изузетно ретко изрицане казне малолетничког затвора – само једном у току 2015. и 2016. године, док су у осталим годинама и за ово дело изрицане васпитне мере.

Табела 14. *Изречене малолетничке кривичне санкције за кривична дела против јавног реда и мира у периоду 2006–2016. године.*

Година	Укупно крив. дела	Крив. дела против јав. реда и мира	Казна мал. затвора	%	Васпитне мере	%
2006.	1.076	Нема података				
2007.	1.166	46	2	4,35	44	95,65
2008.	1.,237	76	0	0	16	21,05
2009.	1.111	118	0	0	48	40,68
2010.	970	95	0	0	42	44,21
2011.	1.311	160	0	0	84	52,50
2012.	1.318	157	0	0	68	43,31
2013.	1.554	201	0	0	80	39,80
2014.	1.209	174	0	0	83	47,70
2015.	1.182	144	1	0,69	78	54,17
2016.	1.249	162	1	0,62	88	54,32

Табела 15. Изречене малолетничке кривичне санкције за извршена кривична дела насилничког понашања од стране малолетника у периоду 2006–2016. године.

Година	Укупно крив. дела	Насилничко понашање	Казна мал. затвора	%	Васпитне мере	%
2006.	1.076	Нема података				
2007.	1.166	0	0	0	0	0
2008.	1,237	9	0	0	9	100
2009.	1.111	44	0	0	44	100
2010.	970	30	0	0	30	100
2011.	1.311	67	0	0	67	100
2012.	1.318	58	0	0	58	100
2013.	1.554	59	0	0	59	100
2014.	1.209	0	0	0	0	0
2015.	1.182	68	1	1,47	67	98,53
2016.	1.249	76	1	1,32	75	98,68

5. Закључак

Следећи стандарде садржане у низу универзалних и регионалних међународних докумената донетих у последње време, Република Србија је 2005. године донела посебан Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица. Тако је свеобухватно у једном законском тексту у целини уређен (материјални, процесни и извршни) правни положај малолетника као учинилаца кривичних дела, односно малолетника као жртава кривичних дела. У том циљу наша држава је извршила кодификацију малолетничког кривичног права на сличан начин као што су то учиниле последњих година и друге европске државе: Аустрија, Италија, Швајцарска, Француска, Финска, Немачка, Хрватска, Македонија, Црна Гора и Босна и Херцеговина и др.

Малолетничко кривично право, не само наше државе, већ и право низа савремених држава предвиђа три врсте малолетничких кривичних санкција: а) васпитне мере, б) казну малолетничког затвора и в) мере безбедности. То су законом предвиђене мере друштвене реакције према малолетним учиниоцима кривичних дела које изричу законом одређени виши судови у циљу заштите друштва од криминалитета кроз васпитање,

преваспитање и правилан развој малолетника. Супсидијарно, уместо васпитних мера само старијим малолетницима и то само изузетно када су испуњени законом предвиђени услови и када суд дође до уверења да се сврха малолетничких кривичних санкција не може остварити применом васпитних мера, суд може изрећи посебну врсту казне – казну малолетничког затвора. Ово је изузетна мера коју примењују судови према старијим малолетницима као учиниоцима тешких (углавном насилничких, имовинских или крвних) кривичних дела, са високим степеном кривице.

Анализом статистичких показатеља из правосудне праксе Републике Србије у периоду 2006–2016. године о ефикасности примене казне малолетничког затвора можемо закључити следеће: а) малолетници се јављају као учиниоци кривичних дела у обиму од 970 до 1.500 случајева (од 80.000 до 100.000 уопште пријављених кривичних дела у Републици Србији), б) малолетници су најчешће учиниоци кривичних дела против живота и тела (убиство, тешко убиство), имовине (тешка крађа, разбојничка крађа и разбојништво), безбедности јавног саобраћаја (угрожавање јавног саобраћаја) и јавног реда и мира (насилничко понашање), в) када се ради о кривичним делима против живота и тела, малолетницима је ретко изрицана казна малолетничког затвора (од 0,57% у току 2012. године до 3,80% у току 2006. године), док је за убиство ова казна изрицана свим пријављеним малолетницима (у току 2006, 2009, 2011, 2013, 2014, 2015. и 2016. године), односно за тешко убиство (у току 2007, 2008, 2009, 2011. и 2013. године), г) за имовинска кривична дела је изрицана казна малолетничког затвора у обиму од 0,31% у току 2014. године до 3,11% у току 2007. године, с тим што за разбојничку крађу ова казна није изречена ниједном, а за разбојништво је изрицана чак у 22,22% случаја у току 2016. године (док у току 2009. и 2013. године није изречена ниједном), а за тешку крађу је казна малолетничког затвора изрицана у распону од 0,45% у току 2006. године до 4,31% у току 2007. године, д) за кривична дела против безбедности јавног саобраћаја казна малолетничког затвора је изрицана у распону од 1,89% у току 2009. године до 5,56% у току 2015. године и њ) за кривична дела против јавног реда и мира казна малолетничког затвора је изрицана симболично – једном у току 2015. и 2016. године, односно два пута у току 2007. године, док у осталим годинама није евидентирана у казненој политици надлежних судова за малолетнике.

Литература/References

Бабић, М., Марковић, И. (2008). *Кривично право. Општи дио*. Бања Лука: Правни факултет.

(2009). Билтен Републичког завода за статистику број 491. Београд.

(2009). Билтен Републичког завода за статистику број 505. Београд.

(2010). Билтен Републичког завода за статистику број 513. Београд.

(2010). Билтен Републичког завода за статистику број 528. Београд.

(2012). Билтен Републичког завода за статистику број 547. Београд.

(2012). Билтен Републичког завода за статистику број 559. Београд.

(2013). Билтен Републичког завода за статистику број 577. Београд.

(2014). Билтен Републичког завода за статистику број 589. Београд.

(2015). Билтен Републичког завода за статистику број 604. Београд.

(2016). Билтен Републичког завода за статистику број 618. Београд.

(2016). Билтен Републичког завода за статистику број 630. Београд.

Grozdanić, V., Škorić, M. (2009). *Uvod u kazneno право. Opći dio*. Rijeka: Pravni fakultet.

Ђорђевић, М., Ђорђевић, Ђ. (2016). *Кривично право*. Београд: Пројурис.

Јовашевић, Д. (2011). *Малолетничко кривично право*. Ниш: Правни факултет.

Јовашевић, Д. (2013). *Практикум за кривично право. Општи део*. Ниш: Правни факултет.

Јовашевић, Д. (2016). *Кривично право. Општи део*. Београд: Досије.

Јовашевић, Д., Митровић, Љ., Икановић, В. (2017). *Кривично право. Општи део*. Бања Лука: Универзитет Апеирон.

Карамитров, Ђ. (1981). *Извршување на васпитните мерки и казнета малолетнички затвор во СР Македонија*. Скопље: Здруженије за пенологија на Макеоднија.

Lazarević, Lj., Vučković, B., Vučković, V. (2004). *Komentar Krivičnog zakonika Crne Gore*. Cetinje: Obod.

Мрвић Петровић, Н. (2005). *Кривично право*. Београд: Службени гласник.

Novoselec, P. (2004). *Opći dio kaznenog prava*. Zagreb: Pravni fakultet.

Petrović, B., Jovašević, D., Ferhatović, A. (2016). *Krivično pravo 2*. Sarajevo: Pravni fakultet.

Радуловић, Љ. (2010). *Малолетничко кривично право*. Београд: Правни факултет.

Симовић, М. ет ал. (2013). *Малолетничко кривично право*. Источно Сарајево: Правни факултет.

Singer, M. (1998). *Kaznenopravna odgovornost i zaštita mladeži*. Zagreb: Narodne novine.

„Службени гласник Републике Србије“. Бр. 85.2005.

„Службени гласник Републике Србије“. Бр. 85.2005, 88.2005, 107.2005, 72.2009, 111.2009, 121.2012, 104.2013, 108.2014 и 94.2016.

„Службени лист ФНРЈ“. Бр. 30.1959.

Стојановић, З., Перић, О. (1996). *Коментар Кривичног закона Републике Србије и Кривични закон Црне Горе са објашњењем*. Београд: Службени лист.

Стојановић, З. (2000). *Кривично право. Општи део*. Београд: Службени гласник.

Horvatić, Ž. (2003). *Kazneno pravo. Opći dio*. Zagreb: Pravni fakultet.

Чејовић, Б. (2002). *Кривично право. Општи део*. Београд: Службени лист.

Шкулић, М. (2011). *Малолетничко кривично право*. Београд: Службени гласник.

Dragan Jovašević, LL.D.,
Full Professor,
Faculty of Law, University of Niš

JUVENILE PRISON SENTENCE: Law, theory and practice in Serbia

Summary

The system of criminal sanction imposed by competent courts on juvenile criminal offenders comprises: 1) educational measures, 2) security measures, and 3) juvenile prison sentence. In addition to criminal sanctions, on the basis of relevant international standards, our juvenile criminal law envisages alternative or diversion measures in the form of educational or correctional orders. Educational measures are the basic, most numerous and most important type of juvenile criminal sanctions. As a rule, they are regularly imposed on every juvenile offender (both younger and older juvenile), provided that the legally prescribed requirements are satisfied. Similarly, a juvenile may be subject to all other security measures envisaged in the Serbian criminal legislation, except for the prohibition of performing professional duty and activity, but they are never imposed on their own.

Given that juveniles may also commit serious crimes, often involving elements of violence and progression, all contemporary criminal legislations (including the Serbian law) prescribe a juvenile prison sentence as a special kind of punishment for juvenile offenders. In addition, some jurisdictions provide other types of penalties that can be imposed on juvenile criminal offenders.

Juvenile prison sentence is the only kind of punishment that can be imposed on a juvenile offender in Serbia. It entails elements of both repression (the offender's imprisonment and deprivation of liberty for a period of time) and prevention (correction and education of minors). This punishment is only imposed on an older juvenile who has committed a serious crime (felony) and in exceptional cases, if the protection of social values as the primary purpose of criminal law cannot be achieved by applying corrective measures. In such a case, the competent court delivers a judgment imposing a juvenile prison sentence for a specific period of time, ranging from one to five years, and exceptionally up to ten years.

Keywords: *criminal law, juvenile, crime, penalty, culpability, prison.*